

SULAT ALANG SA TAGA

EFESO

Sa atong panahon karon, naay hini-usang paninguha sa katawhan alang sa kahiusa. Bisag nag-anam na nig kaylap, sa samang higayon, nagkakusog ang pwera sa panagbahin sa kalibotan, diin naay palabwanay sa usag usa ka nasod. Anaay mga panagbangi, kay bisag nakita nila ang panginahanglan alang sa kahiusa, lainlain ang pagsabot unsay kataposang tumong. Diin gikan ang kalibotan? Asa ni paingon?

Dihang napriso si Pablo sa Roma, ang ulohang syudad sa kasadpang kalibotan, nakahigayon siya pagpaminaw ug pagtimbangtimbang sa mga pagtulun-an nga nag-gikan sa lainlaing dapit sa kalibotan. Ang mga pangutana gisugdan niya pagtubag sa sulat alang sa taga Colosas.

Apan ining *sulat alang sa taga Efeso*, nga ulahing nasulat kay sa Colosas, kusganong gisubli pagsulat ni Pablo ang laraw sa Diyos. Ang kalibotan gibuhat alang nato aron mogula ang Bag-ong Tawo sa usa ra ka banay ni Cristo. Ang tanang kaliwat sa katawhan magkahiusa – ug sa tagsa tagsa ka dapit – hiusahon ang tanan sa walay kinutobang gugma sa Diyos.

Gisubli dinhi ang gihisgotan sa sulat alang sa taga Roma ug Corinto. Ang Efeso wala magtubag sa konkretong mga problema sa mga katilingban nga nakaila sa apostol ug nailhan sab niya. Dokumento hinuon ni nga gipadala sa lainlaing simbahan aron makapamalandong ang mga magtotoo sa ilang pagkakristyanos. Daghan nila ang wala makaila ni Jesus ug sa apostoles sa personal gyod, ug angay nilang masabtan pag-ayo unsa ang batakang misyon sa katolikong Simbahan diha sa laraw sa Diyos.

Si Pablo ba ang nagsulat ini o usa niya ka kaabag? Daghan ang naghunahuna nga ang gitubag sa maong sulat mao ang mga pangutana nga migula sa unang mga tuig human sa pagkamatay sa apostoles (sama sa mga sulat ni Timoteo ug ni Tito). Busa, nasulat ni human na sa pagkamatay ni Pablo. Hinuon, nakita nga ang mga sinulat sa unang kristyanos, bakikawng pagkasulat ug dili kaayo siguro sa ilang teyolohiya ug panglantaw. Apan ang talagsaong kahanas nga gipakita ining sulata ug ang katakos ini sa paghimog klarong sukaranan sa Kristohanong pagtoo, dili mahimo kon wala si Pablo. Ang daghang bahin sa Efeso mitibuok ug mibalansi sa mga panglantaw nga dili kompletong napadayag sa sulat alang sa taga Roma.

1 ¹ Si Pablo, ang apostol ni Cristo Jesus sa kabubut-on sa Diyos ngadto sa santos nga katawhan sa Efeso.

Alang ninyong mga matoohon ni Cristo:

² Dawata ang grasya ug kalinaw

gikan sa Diyos nga atong Amahan ug sa Ginoong Jesus.

• ³ Daygon ang Diyos nga Amahan ni Cristo Jesus, atong Ginoo. Nanalangin siya nato sa tanang gasa nga espirituhanon gikan sa langit diha ni Cristo.

⁴ Diha niya gipili na ta sa Diyos sa wala pa buhata ang kalibotan aron mahimong katawhan nga balaan ug walay kasal-anan sa iyang atubangan.

⁵ Tungod sa gugma, gilatif na niyang daan nga sagupon ta isip iyang mga anak diha ni Cristo Jesus.

Sa ingon, matuman ang iyang gawasnon

ug manggihatagong kabubut-on.

Kini ang iyang katuyoan:

⁶ nga ang mahigugmaon niyang kaayo nga gihatag kanato diha sa iyang hinigugma, sa kataposan makadawat sa tanang himaya ug pagdayeg.

⁷ Kay diha ni Cristo naangkon nato ang kagawasan nga gipatikan sa iyang dugo,

ug ang pasaylo sa mga sala.

⁸ Niini makita ang kadako sa gugma nga iyang gibubo kanato.

• **1.3** Kining unang panid sa sulat sa taga Efeso, maoy labing maayo ug malukpanong pamahayag sa Kristohanong misteryo sa Biblia. Mao sab ni ang mobalansi sa naila na nga sulat ni Pablo alang sa taga Roma diin napakita nga ang sentrong buluhaton sa Diyos naa sa trahedyo sa tawong makasasala.

Daygon ang... (b. 3). Sa kasagaran sugdan ni Pablo ang sulat sa mubong pagdayeg ug pasalamat. Apan dinhi, iyang gipatas-an ang pag-ampon. Nagpasalamat si Pablo ug sa samang higayon nagsangyaw sa *katingalahang laraw* sa Diyos nga nasabtan pinaagi sa gipadayag kaniya sa Diyos.

... *katingalahang laraw...* (b. 9). Ang giingon ni Pablo: *Kining misteryo*; apan kining pulonga nagkahulogang laraw sa Diyos alang sa iyang binuhat. Nakasukad ni sa Diyos o sa mas tukma nga pagkasulti, sa misteryo sa tulo ka Personas sa Diyos. Nasayaran na nato nga gikan sa Diyos nga Amahan, migula ang Anak ug ang Espiritu, kining tulo, usa ra ka Diyos. Apan gawas sa pag-inambitay sa kinabuhì diha sa Diyos, sukad masukad, ang Diyos nga Amahan o ang Katingalanan sa Diyos, daan nang buot magpaambit sa katugob sa iyang bahandi sa uban, o sa mga binuhat: ang katingalahang laraw nga gihisgotan ni Pablo ug milangkob sa tanang kasaysayang tawhanon, sagrado o dili. Sumala ini, ang *sinagop nga mga anak sa Diyos* nga makadawat sa iyang Espiritu, ug makahatag ini balik sa Diyos, angayng matawo ug modaghan dinhi sa kalibotan. Mga anak sila nga sa kataposan mahi-usa sa usa ra ka lawas (b. 10).

... *gipili na...* (b. 4). Hinumdomi nga kining pamahayag: “diha ni Cristo,” nakomentaryohan na sa 1 Cor 1:4. Ang atong pagkapinili nagdalag duha ka butang.

Una, nasayaran nga gibuhat ta sa Diyos isip kahayag ug larawan sa Anak – ang lunsayng hulagway ug kasanag (Heb. 1:1). Ang matag binuhat naggikan sa Diyos pinaagi ining Anak nga gibuboan sa tanang katugob ug sa naghingapng gugma. Diha niya, nailhan ta sa Diyos nga Amahan sukad pa sa sinugdan.

Gibuhat ta sa Diyos nga gawasnon, ug nasayod siya nga kining huyang nga kagawasan dili sayong makahatag ug tukmang tubag isip iyang mga anak. Maoy hinungdan nga gipahimutang niya ang krus ni Cristo sa sentro sa mamugnaong laraw. Ang tanan sa kasaysayan tultolan na ining diyosnon kaalam sumala sa misteryo sa kamatayon ug pagkabanhaw, kansang tumong mao ang pagpadala nato sa kahingpitan pinaagi sa atong kasaypanan ug kahuyangan. Uban sa pag-abot ni Cristo, ang Kaalam sa Diyos, pinaagi sa iyang kamatayon ug pagkabanhaw, napadayag dinhi nato ang gugma sa Diyos nga nagtawag nato.

... *sagupon ta...* (b. 5). Kining pamahayag sumpaki sa usa ka pangagpas nga sa sinugdan kuno gibuhat sa Diyos ang tawo sa walay paghunahuna daan nga makasala ang tawo; ug tungod sa iyang sala gipadala sa Diyos si Cristo aron pagluwas sa makasasala. Sayop ni.

Sukad sa sinugdan, si Cristo, gilaraw nang daan sa Diyos. Sukad sa sinugdan gilaraw nang daan ang kamugnaan, ang pag-abot ni Cristo, ug ang gasa sa Espiritu Santo. Busa, ang han-ay sa

Sa tanang kaalam ug pagsabot ⁹ gipadayag sa Diyos kanato ang katingalahang laraw pinasubay sa mahigugmaong kaayo diha ni Cristo.

¹⁰ Diha niya ug ubos niya hiusahon sa Diyos, inig-abot sa kahingpitan sa panahon, ang tanan nga tua sa langit ug sa yuta.

¹¹ Pinaagi sa iyang sugo nga nagmando sa tanang butang pinasubay sa kaugalingong plano ug pagbuot,

kita, ang mga Judio, gipili ug gitawag ¹² ug nagpaabot sa Mesiyas, alang sa pagdayeg sa iyang himaya.

¹³ Sa pagkadungog ninyo sa pulong sa kamatuoran, ang Maayong Balita nga nagluwas ninyo, mitoo mo niya. Ug, sumala sa gisaad, gipatikan mo sa Espiritu Santo,

¹⁴ ang unang panaad sa atong madawat.

Padulong sa atong kaluwasan, nga mga katawhan sa Diyos alang sa pagdayeg sa iyang himaya.

Ang tanang butang sa tilan ni Cristo

• ¹⁵ Gisuginlan ko bahin sa inyong pagtoo ug sa pagmahal sa tanang

matoohon. ¹⁶ Busa, nagpasalamat ko sa Diyos kanunay, gihinumduman mo nako sa akong mga pag-ampo. ¹⁷ Ang

mga binuhat, ang mga balaod sa kinabuhi ug ang dagan sa kasaysayan, sa katingalahang paagi, nalambigit na sa usag usa diha sa Diyos mismo.

Ang kahingawa pagluwas sa kaugalingon "dili kapasikaran nga duna tay pagtoo." Kinaiya ning maiyaiyahon, diin ang kaugalingon ray gilantaw. Walay kalainan sa mga kugihan sa pagtuman sa relihiyon aron lang mapiskay ang lawas. Gani si Cristo, dili lang kahimanan sa atong kaluwasan, nga morag mianhi aron pagluwas nato sa sala; apan una ug labaw sa tanan aron ipadayag kanato ang himaya sa Amahan. Ug mao gyod ni ang hinungdan nga siya namatay. Gibalik niya paghatag sa Amahan ang tanan niyang nadawat gikan niya. Nganong natawo man siya kon ang katuyoan dili pa ang pagtahan sa tanan ngadto sa Amahan hangtod nga kining tanan ibalik sab kaniya sa Amahan?

...naangkon nato... (b. 7). Dili buot ipasabot nga nagpakamatay si Cristo aron pagbayad sa Amahan nga napasakitan sa sala, nga morag nayugot sama nato, ug morag naapektohan ang dignidad. Naghisgot si Pablo sa balaod sumala sa Biblia! Ang pagpalingkawas sa mga ulipon nga gipatikan sa dugo (Ex 21:6).

Sa samang pagkaagi, aron pagpalingkawas sa tawo nga wala magpuyo sa kamatuoran, pakitaon ta siya sa lunsayng gugma, nga kasagaran dili sayon. Aron pagluwas nato, ang tulo ka Personas sa Diyos nagpakita sa kalapad sa diyosnong gugma (b. 6 ug 8) sa lainlain nilang paagi. Una, gitahan sa Anak sa Diyos ang kinabuhi ngadto sa Amahan. Nagsakripisyo siya alang sa mga igsoon. Dayon, gihatag ang Espiritu sa kabalaan.

...gipatikan... (b. 13). Ang mga Judio gipatikan sa lawas pinaagi sa ritual sa tuli. Nagpakita ni nga iya sila sa Diyos. Samtang ang mga kristyano nakadawat sa Espiritu Santo nga naglihok diha nila: gikan niya naay pagtoo, paglaom ug gugma, ang lainlaing matang sa pag-alagad,

ang gasa sa kahibawo, ang mga milagro ug pagpang-ayo. Kining mga gasa tataw nga pruyba nga naanak sila sa Diyos. *Kining mga gasa pasiunang pagtagamtam sa tanang misteryo nga gitagana sa Diyos alang nato.*

Gibahin ni sa duha ka pamalandong: Ang walay sinugdan ug walay kataposang laraw sa Diyos (1-10) ug ang katumanan ini sa kasaysayan (11-14). Ang ulahing duha ka bahin nahulog sa duha ka yugto sa Balaang Kasaysayan:

– *gipili...* (b. 11). Nagsulti si Pablo alang sa kaugalingon ug sa ngalan sa katawhang Judio nga gipili nga katawhan sa Diyos.

– *Sa pagkadungog...* (b. 13). Gipasabot dinhi ang paganong katawhan sama sa taga Efeso nga iyang gisultihan. Mao nga miabot na ang hustong panahon, ug ang panahon sa Ebanghelyo nga gisangyaw sa tanang katawhan aron makadawat sila sa Espiritu.

Gipatin-aw dinhi ang pipila ka dugokang bahin sa pagtoo. Sukad pa sa sinugdan daan natang gipili (b. 5). Ang tawo gipili nang daan sa Diyos alang sa kaluwasan ug dili sa kalaglagan. Basaha ang dugang komentaryo sa paglatid nang daan sa tawo sa Rom 9.

Wala sa hunahuna ni Pablo ang pagtulon-an nga dunay tawo nga gilatiran nang daan sa Diyos nga silotan, ug dunay gilatiran nang daan nga maluwas. Buot niyang ipakita nato giunsa sa Diyos paghatag sa talagsaong gugma adtong mga tawo nga iyang gitawag aron maiyaha ni Cristo; gugma nga lahi sa gugma niya sa ubang binuhat. Dyotay ra ang gisulti sa Biblia mahitungod sa gugma sa Diyos alang sa dili magtoo, apan angay ning lantawon sumala sa gugma nga iyang gihatag, nga mipili nato aron makaila ta ni Cristo ug sa iyang Simbahan.

• 15. *Gisuginlan ko...* Nalipay si Pablo sa pagtoo sa taga Efeso, apan labaw sa tanan, nagampo siya nga maghupot silag paglaom, ang

Diyos ni Cristo Jesus nga atong Ginoo, ang Amahan sa Himaya, mopadayag unta kaninyo sa kaugalingon. Mohatag unta siya sa espiritu sa kaalam aron makaila mo niya. ¹⁸ Lamdagan unta niya ang espirituhanong panglantaw aron mahalon ninyo ang mga butang nga atong gilaoman sukad nga gitawag ta sa Diyos. Makaila unta mog unsa kadako ang kabilin, ang himaya nga giandam sa Diyos alang sa iyang mga santos. ¹⁹ Masabtan unta ninyo ang taglagaon niyang gahom sa gihimo niya alang natong matoohon.

²⁰ Gipadayag niya ang iyang kama-kagagahom diha ni Cristo nga gibanhaw sa mga minatay ug gipalingkod sa tuo niyang kamot didto sa langit, ²¹ labaw kaayo sa tanang kamandong, gahom, awtoridad, pagdumala o sa bisan unsang gahom ibabaw sa kinaiyahan nga kahinganlan dili lang ining kalibotana kondili sa umaabot pod nga kalibotan.

tinubdan sa kadasig. Giingon niya ini paghulagway ang mga ang-ang sa paglaom: ang pag-ila sa Amahan; ang paghangop sa kabilin nga gitagana alang sa iyang mga balaan; ang kasayoran sa gahom sa Diyos alang sa katumanan ining maong paglaom.

Human sa 20 ka siglo nadiskobrehan nato karon unsa kamabungahon kining maong paglaom. Wala ni mopahimulag nato sa kalibotan, apan nagtukmod sa pagbag-o ini. Alang sa sosyedad nga gipuy-an ni Pablo kaniadto, ang paglaom usa ka sakit. Ang bisag unsang tinguha pagbag-o sa tawo giisip nga ilusyon. Niadtong panahona, ang kahadlok sa kamatayon ug ang pagtoo sa badlis sa palad, nakagapos sa tanang paningkamot. Ang mga magtotoo nakasinati sa gahom sa nabanhawng Cristo diha hinuon sa ilang kinabuhi, busa ila ning gitubag. Sa mga Kristyanos nga nasod, naa ang dakong pagtoo nga sa pakigbisog alang sa hustisya, sa pagbuntog sa panagbahinbahin, sa pagpalambo sa kultura, gidala na nato ang kalibotan duol sa kahingpitan ni Cristo.

...*labaw kaayo*... (b. 21). Sa panahon ni Pablo ang mga Judio ug kristyanos nagtoo nga ang mga anghel ug demonyo maoy mga gahom nga nagdumala sa kalibotan. Gitawag silag: *mga Pangulo, kagamhanan, mga Punoan ug kaginoohan*; ug giingon ni Pablo nga kining mga gahoma ubos ra ni Cristo. Lahi ang pagsabot nato ini karon. Apan makita gihapon nga ang kalibotan gigamhan sa lainlaing pwersa – sa bahandi, sa ganansya, sa konsumerismo, sa mga armas, lakip ang pwersa sa mga bisyo, sa kalibotan ug nakapugong ni sa matuod nga kalamboan sa tawo hangtod sa pag-abot ni Cristo. Basaha sa Gal 3:23.

²² Busa, gibutang sa Diyos ang tanan sa tiilan ni Cristo. Gibayaw siya labaw sa tanan isip ulo sa Simbahan, ²³ ang iyang lawas. Siya nga naghingpit sa tanan, mipadayag sa iyang kahingpitan diha sa Simbahan.

Naluwas mo pinaagi sa grasya!

2 ¹ Patay na mo pinaagi sa kasay-panan ug kasal-anan ² nga kanhi inyong gipuy-an. Mipahiuyon mo sa binuhatan ining kalibotana. Gitahod ninyo ang Labawng Punoan nga naghari sa tungatunga sa langit ug sa yuta. Nagpadayon siya paglihok diha sa masupilon sa pagtoo. ³ Kitang tanan nasakop nila sa usa ka higayon ug nagsunod sa tawhanong kahakog. Gipatuyangan nato ang kailibgon sa atong tawhanong kinaiya ug miuyon ta sa mga pangandoy ini. Tungod nato mismo, angayan tang silotan sama sa ubang katawhan.

⁴ Apan ang Diyos, nga puno sa ka-

...*gibutang sa Diyos*... (b. 22). Sama ra nig kahulogon sa giingon: “naglingkod siya sa tuo sa Amahan” nga nagkahulogon nga sa pagkabanhaw, si Cristo, ang Diyos ug Tawo, maoy Una, dinhi sa Uniberso.

Ang tanan naa ubos sa iyang tiil, gawas sa katawhan. Matud pa ni Pablo: *gihimo siyang ulo sa Iglesia*. Duha ka bahin ang gidala ni Cristo: sa kalibotan, siya ang dili makita nga nagdumala; sa Simbahan, siya ang pangulo, ug napadayag niya dinhi ang mga bahandi sa iyang Espiritu.

• **2.1** Kon ang tawo magsubay sa dalan nga himulag ni Cristo mapunta siya sa kamatayon.

...*sa atong kinaiya*... (b. 3). Mao ni ang sinugdang sa giingon nga salang panulondon. Kon ang kaugalingon lang ang saligan, dili ta makadangat sa Diyos, ni takos sa iyang panalangin. Ang sukwahi mao nga misupil ta sa Diyos, kay wala nato tumana ang atong konsyensya, ni ang iyang pagtawag, hinungdan nga nabahin ang atong kaugalingon ug dili magkasinabtanay sa usag usa. Kini ang maghulga sa kinabuhi nga mohatod sa kamatayon. Mao ni ang nagpadayag sa matuod tang kahimtang. Busa kon himulag ta sa gugma ni Cristo, patay ta.

Gibanhaw ta... (b. 6). Ang matuod nga kabagohan kasinatian sa pagkabanhaw. Mipuno si Pablo pag-ingon nga bisag daghan ang nagtoo, ang ilang kinabuhi gibaadlan nang daan sa palad, apan isip Kristyanos, angay tang motoo sa walay pagduhaduha, sa katumanan sa maluloyong laraw sa Diyos nga molatas pa sa panahon ug nga nagbanhaw nato uban ni Cristo. Naglingkod na ta uban niya sa langit, sa ato pa, ang sigurong kadaogan.

luoy, mipadayag sa kadako sa iyang gugma. ⁵Gihatagan ta sa kinabuhi uban ni Cristo human sa atong kamatayon tungod sa sala. Naluwas ta pinaagi sa grasya! ⁶Gibanhaw ta sa kinabuhi uban ni Cristo, ug gihatagag luna sa langit uban niya.

⁷Nagbuot ang Diyos nga ipadayag ug ibutyag sa umaabot nga katuigan ang talagsaong bahandi sa iyang grasya aron ipaila kanato ang maong kaayo diha ni Cristo Jesus. ⁸Sa grasya sa Diyos naluwas mo pinaagi sa pagtoo nga wala maggikan ninyo. Hinunoo, gasa ni sa Diyos. ⁹Dili bunga sa inyong kahago. Tungod ini, dili mo angayang magpasigarbo. ¹⁰Unsa ta karon, buhat ni sa Diyos. Gibuhat ta niya diha ni Cristo Jesus alang sa maayong mga buhat nga iyang giandam aron itugyan ta kanila ang atong kaugalingon.

Si Cristo atong Kalinaw

• ¹¹Busa, hinumdomi nga mga pagano mo bisan sa inyong unod. Ang

• 11. Sa wala pa si Cristo, ang katawhan nagkabahinbahin ug wala pa makaila sa usa ta ka Amahan. Kay dili pa man sila hingkod alang sa hinanali nga kahiusa sa matuod nga pagtoo, ang Diyos nagpakabana ini sa pag-andam alang nato sa pag-abot ni Cristo. Nagpili siyag katawhan, ug aron dili sila matakdan sa kasaypanan sa mga pagano, gilain sila pinaagi sa balaod nga nagdili nila pagpakig-ipon sa ubang katawhan. Ang mga Judio manghunaw dayon kon makahikap sa bisag unsa nga nahikapan sa mga pagano. Sa Templo nga *layo* sa santwaryo dunay gitagana sab alang sa mga pagano, ug *duol* sa santwaryo dunay gitagana sab alang sa mga Judio. Kining duha gibulag sa usa ka *pader*. Miabot ang panahon nga kining nag-ulang nga pader natimaan sa tanang babag nga pukanon ni Cristo.

Gitudloan sila pagpuyo nga magsinabtanay, nga gidili gihapon hangtod karon sa mga Judio. Si Cristo nga gilansang sa krus sa mga Judio ug pagano, nagbuntog sa pagdumot sa katawhan pinaagi sa gugma nga nagpasaylo ug sa pagkabanhaw, ghiusa ang tanang katawhan diha niya.

Sama nga ang krus dunay duha ka bahin, ang usa nagbarog paingon sa langit, ug ang lain nagbabag subay sa kalibotan, ingon sab ini ang padulngan sa kalinaw: ang usa paingon sa Diyos ug ang lain paingon sa katawhan. *Ghiusa niya ang duha ka katawhan.*

Ghiusa...(b. 14) sa ato pa, sa gusto natog sa dili, buntogon sa Ebanghelyo ang tanan nga nagbahinbahin sa katawhan. Ug bisag unsa nga makapabulag sa atong sosyedad – ang mga

mga Judio nga nag-isip sa kaugalingon nga mga Tinuli (tungod sa pagdisdis sa yamis), nagtawag ninyog mga Pisot. ¹²Adtong panahona wala pa ninyo si Cristo. Wala pa mo masakop sa katinglangban sa Israel. Ang kasabotan sa Diyos ug ang iyang mga saad dili pa alang ninyo. Wala moy paglaom ug walay Diyos dinhi sa kalibotan. ¹³Apan karon, diha ni Cristo Jesus ug pinaagi sa iyang dugo, kamo nga nahilayo kaniadto, duol na.

¹⁴Kay si Cristo maoy atong kalinaw. Ghiusa niya ang duha ka katawhan. ¹⁵Gilumpag sa kaugalingong unod ang paril – ang kaligutgot – nga nag-ulang nato. Giwagtang niya ang Balaod uban sa kasugoan ug mga lagda ini. Ghiusa sa kalinaw diha niya ang duha ka katawhan, aron gikan sa duha mahimo ang usa ka Bag-ong Tawo. ¹⁶Gilangkat niya ang kaligutgot ug gipasig-uli ta sa Diyos pinaagi sa krus, aron paghimo sa duha nga usa ka lawas.

¹⁷Mianhi siya aron isangyaw ang ka-

balaod ug mga institusyon, kining tanan mapukan ra sa kusog, apan mas maayo nga pinaagi sa andam nga mosakripisyo sa kaugalingon alang ining maong kawsa.

...*sa usa lang...*(b. 18). Ang Espiritu lang ang makahatag sa tawo sa kahiusa sa usag usa. Sa kasagaran, ang panaghiusa ilang gipasabot nga panaghiusa sa partido o panaghiusa sa sindikato nga magpugong sa tawo sa pagpaluyo sa katalagsaon hangtod nga mouyon na lang.

Sa Simbahan, ang panaghiusa wala magpasabot nga magkapareho ang tanan, ang mga magtotoo lainlaig gigikanan. Wala sab magpasabot nga ang tanan kinahanglang magpasakop sa mao rang partido o relihiyon o kapunongan. Mahimo nga magkalahig mga hunahuna ang atong giapilan, ang importanti lang mao nga ang usag usa matinud-anon sa hiniusang pagpangita sa kamatuoran ug sa pag-inigsoonay. Ang Espiritu maggiya sa tawo aron magmatinud-anon sa kaugalingon ug magpabiling “nahiusa” sa mga igsoon. Dinhi nahimugso ang “bag-ong tawo” dili gikan sa politika o sa ideyolohiya, apan sa kalihokan sa Diyos.

Ang unang Kristyanos nga suod kaayong nahiusa sa katinglangban, namiligro nga mapadaplin sa ubang grupo sa mga tawo nga gikaipon pagpuyo. Apan karong panahona, daghang Kristyanos buot makighiusa sa ubang kultura nga buot nilang patunhayon ug luwason; ila hinuon ning makab-ot kon dunay Kristohanong katinglangban nga mopaluyo. Ang pagpakig-uban sa laing mga kultura dili makahulip sa pag-apil sa Kristohanong Katinglangban.

linaw; kalinaw alang ninyo nga nahilayo, kalinaw sa mga Judio nga nau-duol. ¹⁸ Pinaagi niya, kita, ang duha ka katawhan, moduol sa Amahan sa usa lang ka Espiritu.

¹⁹ Karon dili na mo mga langyaw o bisita, apan, katagilungsod sa balaang katawhan: sakop sa panimalay sa Diyos. Kamo ang balay ²⁰ kansang mga baroganan mao ang mga apostoles ug propeta ug kansang batong sukaranan mao si Cristo Jesus. ²¹ Diha niya gihi-USA ang tibukog tigbayon ug gipataas isip balaang templo diha sa Ginoo. ²² Diha niya gitukod sab mo aron mahimong espirituhanong santwaryo sa Diyos.

Ang kabilin sa Diyos alang sa tanan

3 • ¹ Sa maong hinungdan, ako, si Pablo na piniriso ni Cristo alang ninyo nga mga dili Judio. ² Nakadungog na tingali mo sa mga grasya nga gihatag kanako sa Diyos tungod ninyo. ³ Pinaagi sa usa ka rebelasyon, gihatag niya ang kahibawo sa katingalahang mga laraw sumala sa akong gipatin-aw kaninyo sa pipila ka pulong. ⁴ Masayod mo inigkabasa ninyog giunsa ko pagsabot ang misteryo ni Cristo.

⁵ Ang maong misteryo wala ipadayag sa kanhiyang kaliwatan. Hinunua, karon lang, pinaagi sa pagpadayag ini sa balaang mga apostoles ug propeta.

⁶ Karon ang mga dili Judio nakaambit sa kabilin. Diha ni Cristo Jesus nahiusa

sila ug nakadawat sa Panaad. ⁷ Naministro ko ining Maayong Balita pinaagi sa gasa sa Diyos, grasya nga iyang gihatag kanako, dihang ang iyang gahom naglihok sulod nako.

⁸ Bisag ako ang kinaubsan sa tanang mga balaan, kining maong grasya gihatag kanako: pagsangyaw sa dili masukod nga mga bahandi ni Cristo sa paganong kanasoran ug ⁹ pagpatin-aw maayo alang sa tanan unsaon pagsubay sa misteryo nga sukad pa sa sinugdan natago sa Diyos, ang Magbubuhay sa tanang butang.

¹⁰ Bisan ang langitnong kagahaman ug kusog masayod karon, pinaagi sa Simbahan, sa kinaadman sa Diyos diha sa nagkadaiya niyang bahandi, samtang gituman ang plano nga ¹¹ gi-himo sa Diyos sukad sa sinugdan diha ni Cristo Jesus, atong Ginoo. ¹² Diha niya nadawat nato ang pagsalig ug kamapangahason sa pagduol sa Diyos.

¹³ Busa, mohangyo ko nga dili mo kawad-ag kadasig inigkakita ninyo sa mga pagsulay nga gisagubang ko alang ninyo. Hinunua, angay ning ipa-sigarbo.

• ¹⁴ Nagluhod ko karon atubangan sa Amahan ¹⁵ nga naghatag sa iyang ngalan sa tanang pamilya sa langit ug yuta.

¹⁶ Lig-onon unta niya ang inyong kalag pinaagi sa iyang Espiritu sumala sa mga bahandi sa iyang himaya.

• **3.1 ...piniriso ni Cristo...** Gisulat ni sulod sa prisohan sa Roma. Dili lang si Pablo piniriso “tungod ni Cristo”, apan piniriso gyod ni Cristo, kay wala siyay laing mahimo gawas sa pagpaila ni Cristo (1Cor. 9:16). Dugang pa, nag-antos sab si Pablo sa prisohan sama ni Cristo (Col. 1:24). Busa, makaingon siya nga ang iyang pag-antos, “himaya”.

Gihatagag gibug-aton ni Pablo ang iyang napamalandongan sa prisohan, nga morag bag-o sa buluhaton ni Cristo: ang “misteryo” o ang laraw sa Diyos nga nagtawag sa tanang tawo aron mausa ka lawas sa walay pagpii sa mga kaliwat. Gisangyaw na ni Jesus kining panagsama (Mat. 20), apan ang unang Kristyanos nanginahanglag pagpangilabot sa Diyos aron motoo.

...*langitnong...*(b. 10). Basaha ang komentaryo sa Gal. 3:23 ug Ef. 1:21. Dili makasupak

sa panghunahuna ni Pablo kon atong ingnon nga ang kadagkoan sa mga multinasyonal ug ang kadagkoan sa kalibotan, makakita ra sa matuod nga dagway sa Diyos kinsa nagpadayag sa kaugalingon sa mga kabos ug sa mga balaan (2 Tes. 1:10) pinaagi sa Simbahan.

• **14. Nagluhod ko...**(b. 14) sa walay paglangay, gibalhin ni Pablo ang pamahayag ngadto sa pag-ampo. Pamaagi ni sa tawong naa sa sulod (16) nga dili makontento sa paghunahuna lang bahin sa Diyos o sa pagpakigsulti kaniya nga morag usa ka butang. Ang Espiritu kanunayng nagpahigmata ining buhing presensya nga naghatag og kinabuhi. Matud pa ni Santa Teresa: “Bisag asa ko, gidala nako ang kasingkasing sa akong Diyos, ug ang Diyos sa akong kasingkasing.”

¹⁷ Magpuyo unta si Cristo sa inyong kasingkasing pinaagi sa pagtoo.

Mogamot ug magsukad unta mo sa gugma.

¹⁸ Ang tumong ining tanan mao nga makasabot mo uban sa tanang mga balaan, sa gilapdon, gitas-on, gihabogon ug giladmon – sa usa ka pulong, ¹⁹ nga masayod mo sa gugma ni Cristo nga labaw sa tanang mga balaan.

²⁰ Himaya sa Diyos nga nagpakita sa iyang gahom dinhi nato. Makahimo siyag labaw pa sa atong mapangayo ug mahunahunaan. ²¹ Himaya kaniya sa Simbahan ug ni Cristo Jesus pinaagi sa tanang kaliwatan hangtod sa kahangtoran. Amen.

Makab-ot ang atong kahingpitan

4 • ¹ Busa, ako, ang piniriso ni Cristo, nagdapit nga puy-an ninyo ang tawag nga inyong nadawat. ² Pagmapaubson pagbinuotan, mapailobon ug pagtinabangay sa usag usa diha sa gugma.

³ Buhata ang tanan aron magpabilin diha ninyo ang kahiusa sa Espiritu pinaagi sa mga bugkos sa kalinaw. ⁴ May usa lang unta ka lawas ug usa ka

...sa iyang ngalan... (b. 15). Dili nato kalimtan nga ang Amahan tinubdan sa pagkaDiyos, ug diha niya makita ang misteryo sa tulo ka Personas. Ang Amahan gigikanan sab sa tanan butang. Ang pagkaginikanan lintunganay sa tanang butang: sa mga binuhat o sa Simbahan.

Sa pamilya importanti nga masinati sa kabataan ang *amahan* ug inahanon nga pagmahal. Ingon sab ini ang pagkaginikanan sa Diyos diha sa pagtagad ug pag-amoma sa katawahan. Nagkulang ni pag-ayo sa Simbahan karon diin halos ang tanang bahin gidumala sa mga "Amahan" ra.

...sa gugma... (b. 19). Dili ta mahiusa sa Diyos pinaagi sa pagtuon o sa lawom nga pamalandong, apan labi na gyod sa gugma kansang sumbanan ug modelo mao si Cristo.

• **4.1** Madasigong gihisgotan ni Pablo ang hiniusang nahuptan nato pinaagi ni Cristo ug pinaagi sa kalihokan sa Espiritu Santo. Tungod sa daghan nga pareho natong nahuptan, gitawag ta sa panaghiusa, sa gugma ug kalinaw. Labaw sa tanan, ang tagsa tagsa ka gasa nga atong nabatongan gamiton unta sa pag-alagad sa katilingban sama nga ang mga bato o mga tisa gigamit sa pagbalay. Ug ang atong gitukod dili lang balay o templo (2: 19-22) kondili ang *Lawas*

espiritu, kay dihang gitawag mo sa Diyos naghatag siya og usa ka Espiritu alang sa tanan. ⁵ Usa ka Ginoo, usa ka pagtoo, usa ka bunyag. ⁶ Usa ka Diyos, ang Amahan sa tanan nga labaw sa tanan ug nagtrabaho pinaagi sa tanan ug naa sa tanan.

⁷ Apan sa matag usa nato gihatag ang diyosnong grasya sumala sa gidak-on sa gasa ni Cristo. ⁸ Busa, ginaingon: *Sa pagsaka niya sa kahitas-an nagdala siyag mga bihag ug naghatag sa iyang mga gasa sa katawahan.*

⁹ *Misaka siya.* May kalabotan ni sa mikanaog pag-una sa mga minatay, sa ubos nga bahin sa kalibotan. ¹⁰ Siya mismo mikanaog unya, misaka ibabaw sa tanang kalangitan aron mapuno niya ang tanang butang. ¹¹ Kabahin sa iyang mga gasa, gitugahan niya ang pipila sa pagkaapostol, ang uban sa pagkapatropea o ebangelista, o pagkapatropea ug magtutudlo. ¹² Busa, gindam niya ang iyaha alang sa ministryo. Sa ingon matukod ang Lawas ni Cristo ¹³ hangtod nga mahiusa tang tanan sa samang pagtoo ug kahibawo sa Anak sa Diyos. Hinunoa, mahimo tang hingpit nga tawo inigkahingkod

ni Cristo o ang Hingpit nga Tawo, nga naglangkob sa minilyon ka sakop nga nagpanaw sa iyang padulngan. Moabot ang adlaw nga ang nagkahiusa mag-umol ining "Hingpit nga Tawo" uban sa dili maihap niyang sakop.

Si Jesus nga taga Nazaret mapaubsanong nagpuyo hangtod sa iyang kamatayon, sa usa ra ka higayon, apan kay Ulo man siya sa tawhanong kaliwat, pinaagi sa iyang pagkabanhaw, nag-antos siya bisag asa; naglihok siya sa matag natad sa tawhanong kalihokan; naghatag sa kinabuhi kon gikinahanglan; natingob diha niya ang tanang matang sa gugma ug nagpuyo sa tanang matang sa tawhanong pagpakabuhi diha sa tagsa tagsa ka sakop.

Dili na ... (b. 14). Morag sa hunahuna ni Pablo ang taga Efeso mga bata pa, karon ug unya madala sila sa mga sayop nga pagtulon-an sa uban. Giawhag sila aron sa katilingban mahingkod sila, ug magiyahan sa kamatuoran ug sa pagpalambo ini pinaagi sa gugma. Alang nato, angay sab tang magsusi sa kaugalingon: Nag-anam ba tag kahingkod? O nagpabilin bata? Mahingkod na ta sa pagtuon kon isip kristiyanos ang pagkaila ni Cristo gihubad nato kanunay sa pagpakabana ug pagtubag sa atong kaakohan sa katilingban.

ug inig-ambit nato sa kahingpitan ni Cristo.

¹⁴ Dili na ta mahisama sa mga bata nga giitsaitsa sa bisag unsang balod o hangin sa pagtulun-an, giilad sa mga limbongan nga naggyuod nila sa kaysaypanan. ¹⁵ Uban hinuon sa matinuod-anong gugma, motubo ta sa tanang paagi ngadto ni Cristo nga mao ang ulo. ¹⁶ Gikan niya ang pagtubo sa tibuok lawas nga gidumala ug gilambigit pinaagi sa usa ka kutay sa mga luthan. Ang matag usa nagtuman sa katungdanan sa matag usa aron ang lawas makatubo ug makapabarog sa kaugalingon diha sa gugma.

Isul-ob ang bag-ong pagkatawo

• ¹⁷ Busa, nag-ingon ko ug nagpahimangno ninyo diha sa Ginoo uban sa pamugos: Ayawg sundoga ang mga pagano nga nagpuyog kinabuhing walay tumong. ¹⁸ Anaa sa kangitngit ang ilang panabot. Magpabilin silang walay alamag tungod sa tanlag nga buta, layo sa kinabuhi sa Diyos. ¹⁹ Tungod sa kadaotan, gitugyan nila ang kauwag kaugalingon sa walay pugongpugong sa kaulag ug sa tanang matang sa kadaotan.

• 17. ...*bag-ong tawo*... (b. 24). Duha ni ka nagsumpaki nga matang sa pagkinabuhi: kining duha makita sa sosedad ingon man sa sulod nato. Anaa ang kahakog nga buot motuok sa konsyensya ug mopatig-a sa kasingkasing; sa laing bahin naa si Cristo nga buot mobag-o ug mousab sa pagkatawo pinaagi sa iyang Espiritu. Busa, gibirabira ta ining duha ka matang sa tawo: ang daang nawataswat, walay paglaom ug naulipon sa kahakog, ug ang bag-o, ang tawo sa paglaom nga gidumala sa gugma ni Cristo.

Gibuhat sa Diyos ang tawo sama sa iyang dagway, bisan tuod nga sa pagkatinuod, ang dagway nga iyang gidala mao ang nabanhaw nga Cristo, ang mananaog batok sa sala ug kamatayan. Kinamagulangan siya sa kaliwat nga tawhanon. Dihang isalikway nato ang sala nga nakaagusat sa atong pagkatawo, dihang mosunod ta ni Cristo ug magpuyo sa iyang Espiritu, nakaambit sab ta ining Bag-ong Tawo (basaha sab sa 2:15).

Ang puti nga bisti nga gisul-ob sa hamtong nga bunyagan nagkahulogag kausaban sa kinabuhi nga nahitabo kaniya. Kining kausaban mahitabo sab human sa “retreat” o sa seminar nga naka-

²⁰ Apan wala mo makakat-on ini gikan ni Cristo, ²¹ kana kon nakadungog na mo bahin niya ug nakadawat sa pagtulon-an sumala sa kamatuoran nga makita diha ni Cristo mismo.

²² Kinahanglan nga biyaan ninyo ang karaang kinabuhi, *ang karaang pagkatawo*, kansang malimbongong mga tinguha nagdala sa kaugalingong kalaglagan. ²³ Bag-oha ang kaugalingon diha sa espiritu, gikan sa sulod. ²⁴ Isul-ob ang bag-ong tawo sumaba sa Diyos sa tinuod nga katarong ug kabalaan.

²⁵ Busa, biyai ang pamakak. Pasul-tiha ming tanan sa ilang silingan sa kamatuoran, kay mga sakop ta sa usag usa. ²⁶ *Mahimo nga masuko mo, apan ayawg pakasala*. Ayawg palungtara ang inyong kasuko sa tibuok adlaw. ²⁷ Basig mahatagan ninyo ang yawa og luna sa inyong kinabuhi.

²⁸ Pahunongag pangawat ang naanad na sa pagpangawat. Hinunoo, maghago siya sa mahinungdanong mga butang aron duna siyay ikapaambit sa nanginghanglan.

²⁹ Ayaw paglitok bisag usa ka daotang pulong, apan Hinunoo, ang maayo lang nga modasig kon gikinahanglan, ug makatabang sa namati.

bag-o sa tibuok pagkatawo sa magtotoo. Usahay kining kabag-ohan nagkinahanglag inamay ug taas nga proseso sa kinabuhi.

Ang daang tawo o bag-ong tawo susama ra adtong gihisgotan ni Pablo bahin sa: unod o espiritu (Rom 8:5); sa anak sa kangitngit o anak sa kahayag (Ef 5:8); ang pagkaulipon sa sala o pagkagawasnon diha ni Cristo (Gal 5:1). *Duha ni ka kapilian sa kinabuhi*. Ang pagbalhin gikan sa usa ngadto sa lain mao'y pagkakristiyanos. Inigubhat ini, masinati ang kamatayan ug pagkabanhaw uban ni Cristo (Col 3:1); ang pagkamatay sa daotan ug ang pagkabanhaw sa maayo. Busa, kining tanan kinahanglanon alang sa kausaban, alang ni Pablo ug sa Simbahan karon, dili sumbanan nga pulos lang pangaggas, apan tawhanon ug dili kali-kayan nga sangpontan sa kristohanong pagpili.

Ayawg sub-a... (b. 30). Daghang higayon nga mobati tag kasubo dihang gisalikway o gipalabay lang nato ang kahigayonan sa pagbuhat og maayo. Mao ni ang lamdag sa Espiritu Santo dinhi nato. Sama ra ni sa bation sa higala o sa bata nga nadisgrasya, kay wala maminaw sa pahimangno sa uban.

³⁰ Ayawg sub-a ang Espiritu Santo sa Diyos, ang selyo nga nagtimaan ninyo. Mao ni ang ulosahong timailhan sa adlaw sa kaluwasan. ³¹ Putla ang tanang pag-away-away, kayugot, kasuko, mga insulto ug tanang matang sa malisya. ³² Magminaayo ug magmasinaboton, magpasayloay sa usag usa ingon nga ang Diyos nagpasaylo ninyo diha ni Cristo.

Sunda ang Diyos

5 • ¹ Isip labing pinangga nga mga anak sa Diyos, paningkamot sa pagsunod niya. ² Subaya ang dalan sa gugma; ang panig-ingnan ni Cristo nga nahigugma ninyo. Gitugyan niya ang kaugalingon alang nato. Nahimo siyang halad ug biktima kansang kahumot nangalimyon ngadto sa Diyos. ³ Kay balaan man mo, walay bisag usa nga malambigit sa kahilayan, sa kauwag o sa kahakog, o sa bisag unsang kahugawan. Dili mo maghisgot ini. ⁴ Ingon man ang mga pulong nga bastos, walay kahulogan ug binuang dili ngayngng litocon. Hinunoa, pasalamatati ang Diyos.

⁵ Timan-i ni: Walay tawo nga bisoyoso, law-ay o hakong nga nag-alagad sa 'diosdios nga salapi' nga makaambit sa Gingharian ni Cristo ug sa Diyos. ⁶ Ayaw mo palimbong sa pangatarongan nga haw-ang, kay kasal-anan ni nga hukman sa Diyos diha sa kataw-

han nga masupilon. ⁷ Ayaw mo pakig-hugoyhugoy anang mga tawhana. ⁸ Kangitngitan mo kaniadto, apan kahayag na karon diha sa Ginoo. Pagkinabuhi ingon nga mga anak sa kahayag. ⁹ Ang mga bunga sa kahayag mao ang kaaghop, hustisya ug kamatuoran sa tanang pamayhon.

¹⁰ Kamo mismo, pangitaa ang makapahimuot sa Ginoo. ¹¹ Ayaw panggilabot sa mga buhat sa kangitngit nga walay kapuslanan. Maayo pa kon ibutyag ni. ¹² Sa pagkatinuod makaaulaw kaayo bisan ang pagsulti sa gibuhant anang mga tawhana sa tago. ¹³ Apan inigbutyag ninyo ini sa kahayag mata-taw kaayo ang tanan. ¹⁴ Ang tataw na mahimong kahayag. Busa, ginaingon: "Pagmata na, kamong na-hikatulog. bangon gikan sa mga patay aron ang kahayag ni Cristo modan-ag ninyo."

¹⁵ Atimana ang inyong linihokan. Ayaw pagkinabuhi sama sa mga walay kinaadman, apan sama sa mga tawong kasaligan. ¹⁶ Gamitag maayo ang panahon karon, kay daotan kining mga adlaw. ¹⁷ Ayaw pagkabuang. Hinunoa, sabta ang kabubut-on sa Ginoo.

¹⁸ Ayaw paghuboghubog. Ang bino mosangko sa kadingas. Apan pun-a ang kaugalingon sa Espiritu Santo. ¹⁹ Pagtigom mo aron mag-ampo sa mga salmo, himno ug mga alawitong espirituhanon. Pag-awit ug sauloga

• **5.1 Aniyang importanting pahimangno alang sa bag-ong paagi sa pagpuyo, nga napa-kita na sa nangaging mga tudling:**

Ang pagsunod sa Diyos (Rom 5:6-11) kinsa nahigugma sa tanan, sa maayo ug sa daotan (Mat 5:48). Sa mas konkretong pamaagi naa si Cristo, ang Anak sa Diyos nga atong modelo ug sumbanan. Tungod sa gugma, mitahan siya sa kaugalingon isip ang dalan, ang kahayag ug ang kinabuhi.

Ang pagpuyo nga maamgohon ug maakohon, kay daotan kining mga adlaw (b. 16), sa ato pa, kon dili ta makahukom, makapili, makahimog mga desisyon, ang bul-og sa adlaw adlaw nga panghitabo mopabilin natong parehas ra sa kadaghanan o mosuyop nato sa kadaotan. Dako kaayo ang kalainan kon ang magtotoo, ang magtiayon, o ang grupo "mahingmata" ug malmalandong kanunay unsay kabubut-on sa Diyos alang nila sa mga kahimtang ug panghitabo nga

ilang nasinati. Ug dayon mobalik-lantaw sila sa nakab-ot ug sa wala mabuhant.

Ayaw paghuboghubog (b. 18). Ang tawo nagkinahanglag kadasig, kalipay ug kalig-on. Kining tanan masinati pinaagi sa Espiritu Santo. Apan dili parehas ang bation sa kadasig, kalipay ug kalig-on nga naggikan sa Espiritu ug ang naggikan sa ilimnong makahubog, sa mga droga ug uban pa.

Pag-awit ug... Pasalamatati... (b. 19, 20) ug masinati nato ang kadasig ug ang kalipay sa Espiritu ug makaplagan sab nato ang sa-mang pagtoo ug kasinatian sa uban.

Makita dayon nato nga gisubli ni Pablo ang mga tudling gikan sa 5:21 ngadto sa 6:9, sa nasulat na niya sa Col 3:8 ngadto sa 4:1. Hinuon, dihang naghigot siya bahin sa "pagpailalom" sa uban ug labi na gyod sa pagpailalom sa mga asawa sa ilang bana dunay bag-ong misantop sa iyang hunahuna ug gipalambo niya paghisgot ang mahitungod sa kaminyoon.

ang Ginoo sa inyong kasingkasing. ²⁰ Pasalamat ang Diyos nga Amahan sa ngalan ni Cristo Jesus, ang atong Ginoo, sa kanunay ug sa tanang butang.

Mga bana higugmaa ang asawa

• ²¹ Pagtinahoray sa usag usa agig pagtamod ni Cristo. ²² Busa, mga asawa, tahora ang inyong bana sama sa pagtahod ninyo sa Ginoo. ²³ Ang bana maoy ulo sa asawa ingon nga si Cristo ang ulo sa Simbahan, iyang lawas nga iya sab nga giluwat. ²⁴ Sama nga ang Simbahan nagtahod ni Cristo, ang asawa sab magtahod sa bana sa tanang butang.

²⁵ Ug kamo mga bana, higugmaa

• 21. ...*mga asawa*...(b. 22). wala si Pablo magpasabot nga ang mga asawa menos nga pagkatawo sa bana. Mao lang ni ang batasan sa ilang sosyedad kaniadto nga ang mga asawa ubos kanunay sa bana, busa giingnan sila ni Pablo, nga "*tahora... sa Ginoo*." Namaha-yag si Pablo pinasikad sa kultura sa iyang panahon kabahin sa kaminyoon. Kon gisulat pa ni karong panahona, lahi unta ang paghan-ay ini. Busa, dili ni maga-mit nga isyu batok sa kababayan-an karon nga nangitag kagawasan.

Nagpunting si Pablo sa mga batakang bahin sa kaminyoon: ang una gyod ang paghigugmaay ug pagrespito sa kaminyoon; ang misteryo sa kaminyoon isip Sakramento o ang makitang timaan sa gugma ni Cristo alang sa Simbahan (o kanato). Kining pagtulon-an sa Bag-ong Testamento kabahin sa kaminyoon, makadasisag sa tanang Kristyanos gikan sa lainlaing kultura.

Sa pagkatinuod ang daghan ug nagkadaiyang kultura, nakamugna sab og lainlaing modelo mahitungod sa papel o luna sa mga bana ug asawa sa kaminyoon. Bisan karon nagkalahi ang mga "modelo" sa taga kasadpon ug taga silangan; sa "nag-una" ug sa "ikatulong kalibotan"; sa tungatunga ug sa ubos nga mga klase sa sosyedad.

Busa, angay nga sa panimalay, ibutang sa hustong lugar ang pagdumala sa bana ug asawa. Walay luna dinhi ang pagharhari, labi na sa mga bana tali sa asawa. Importanti nga puy-an ang pagsinabtanay, kay ang ginamithi sa matag Kristohanong kaminyoon mao ang pagtinabangay sa usag usa (5:21).

...*inyong asawa*...(b. 25). Siya ang gawas-nong nahigugma nato, bisag dili ta mas maayo kay sa uban, sa samang pagkaagi, nga gipili sa bana ang iyang asawa o sa asawa ang iyang bana, bisan pag dunay mas maayo pa kay sa ilang palilian.

...*kaugalingon alang ini* (b. 27). Nakita ni Cristo ang atong mga sala ug tungod ini gihatag ang iyang kinabuhi aron *pagputli nato*. Mao ni ang paagi sa pagpakita sa kristohanong gugma

ang inyong asawa ingon nga gihigugma ni Cristo ang Simbahan ug gitugyan ang kaugalingon alang ini. ²⁶ Gihugasan ni ug gibalaan pinaagi sa bunyag diha sa Pulong. ²⁷ Ingon nga nag-tinguha siyag Simbahan nga sanag, walay mansa o kunot o bisag unsang kahugawan, balaan ug walay ikasaway, siya mismo ang miandam ug mihatag sa kaugalingon alang ini.

²⁸ Niining paagiha higugmaon sa mga bana ang ilang asawa sama sa paghigugma sa kaugalingong lawas. Ang nahigugma sa asawa nahigugma sa kaugalingon. ²⁹ Ug walay usa nga naligutgot sa iyang lawas; gipakaon ug giatiman hinuon ni. Mao sab ang gibu-

nga mao ang kamaunongon. Ang buhing gasa nga ikahatag sa magtiayon sa kapikas mao ang kaugalingon; ang usag usa maningkamot pagluwas sa kauban, pinaagi sa paghatag og kasayon nga sila motubo, molambo ug magawanon. Ang labing maayong magtiayon dili ang nagpuyo nga walay mga problema ug moawat na lang sa kadaghanan, apan ang naa sa naghatag sa usag usa sa labing maayo.

...*pinaagi sa bunyag*...(b. 26) (basaha sa Jaime 1:18-21 ug Jn 15:13), kon importanti ang ritual sa bunyag, mas importanti pa gyod ang paghangop sa pulong sa Diyos nga naghatag natog kinabuhi.

...*ang lalaki mobiya*...(b. 31). Naghisgot dinhi si Pablo sa panaghiusa nga lisod masabtan, tali sa Diyos ug sa katawhan diha ni Cristo, ang pamanhonon (Mar 2:19). Apan ang kaminyoon *misteryo* sab sa diyosnong kamatuoran nga dili masabtan ining kinabuhia. Ang misteryo sa gugma sa Diyos napadayag sa katawhan pinaagi sa mga magtiayon nga nagpuyo sa gugma "sumala ni Cristo". Mao nga ang kaminyoon "sakramento" o larawan ug presensya sa balaan. Basaha ang Gen 1:16 ug 2:22.

...*bana maoy ulo*...(b. 23). Nahisgotan na nga nagsulat si Pablo sulod sa kultura diin ang mga lalaki giisip nga labaw sa mga babaye. Apan bisan pa ini, magtuman ang lalaki sa mga responsibilidad isip pangulo sa pamilya ug magmahal sa asawa. Busa, pagbadlong ni sa mga lalaki nga nagpasagad lang sa mga responsibilidad sa panimalay, buot silang maghari pinaagi sa pag-inisog, paghulga ug paggamit sa kusog. Ang maong kinaiya dili iya sa hingkod nga tawo.

Nagtudlo si Pablo nga ang modelo sa kristohanong kaminyoon mao ang gugma ni Cristo alang sa usag usa ug sa tanan isip usa ka lawas. Mao nga ang mga magtiayon giawhag sa dili pagpaprisko diha ra sa kinabuhing minyo; magpakabana sab sila sa kahimtang sa palibot ug sa katawhan ug magtahan sa kaugalingon alang sa kalamboan sa kinabuhi.

hat ni Cristo alang sa Simbahan. ³⁰ Kay kabahin man ta sa iyang lawas.

³¹ Ang Balaang Kasulatan nag-ingon: *Tungod ini ang lalaki mobiya sa iyang amahan ug inahan aron mahi-usa sa iyang asawa. Ang duha mahimong usa ka lawas.* ³² Dako kaayo kining misteryo. Ang gipasabot ko mao si Cristo ug ang Simbahan.

³³ Ug kamo, higugmaa ang inyong asawa ingon sa inyong kaugalingon, ug ang mga asawa magtahod sa ilang bana.

Anak, ginikanan, sulugoon ug agalon

6 ¹ Mga anak, tahora ang ginikanan, kay kini ang husto. ² *Pasidunggi ang inyong amahan ug inahan.* Mao ni ang unang sugo nga giubanan ug panaad: ³ *magmalipayon mo ug makapahimulos sa taas nga kinabuhi diha sa yuta.* ⁴ Kamong mga amahan ayaw himoang rebeldi ang inyong mga anak, apan tudloi sila pinaagi sa pagbadlong ug pagtudlo sumala sa pagdasig sa Ginoo.

⁵ Mga sulugoon, tahora ang inyong agalon ining kalibotana sa kahadlok ug sa pagtamod, sa kaligdong sa kasingkasing nga daw si Cristo ang gitahod. ⁶ Ayawg alagad sa panahon lang nga gibantayan mo o aron mahimuot ang uban, apan kinahanglan nga mahimomong mga sulugoon ni Cristo nga nagbuhat sa kabubut-on sa Diyos ug sa tibuok ninyong kasingkasing. ⁷ Traba-

ho sa kaugalingong kabubut-on alang sa Ginoo ug dili sa katawhan. Huna-hunaa nga ang kaayohang mabuhay sa matag usa, ⁸ sulugoon o gawasnon, gantihan sa Ginoo.

⁹ Ug kamo mga agalon, tagda ang inyong sulugoon sa samang paagi. Ayaw silag hulгаа kay inyong nasayaran nga may usa ra sila ka Ginoo nga naa sa langit. Gitagad niya ang tanan sa kaangayan.

Pagmalig-on diha sa Ginoo

¹⁰ Sa kataposan pagmalig-on mo sa Ginoo pinaagi sa iyang kusog ug kalig-on. ¹¹ Isul-ob ang tibuok nga taming sa Diyos aron makaharong mo sa mga limbong sa yawa. ¹² Ang pakig-away nato dili sa tawhanong kusog kondili, batok sa mga punoan ug gamhanan ug sa tanang daotang gahom nga nagmando ining kalibotana. Makigbisog ta batok sa mga espiritu ug yawan-ong kusog nga labaw sa kinaiyahan.

¹³ Busa, isul-ob ang tibuok nga taming sa Diyos aron makasukol mo ug makabarog sa inyong gitindogan sa adlaw sa kadaot. Gamita ang tanang hinagiban. ¹⁴ Ibakos ang kamatuoran. Himoa ang hustisya nga inyong taming ug ang ¹⁵ kasibot, sapatos aron pag-sangyaw sa Ebanghelyo sa kalinaw. ¹⁶ Guniti kanunay sa inyong kamot ang taming sa pagtoo aron pagpahilayo sa nagdilaab nga mga pana sa yawa. ¹⁷ Sa

• **6.1** Klaro dinhi nga dili gusto si Pablo nga dunay kasamok ug kakulang sa disiplina sa pamilya ug sa katilingban. Gitudloan niya ang ginikanan pagpailob; ilhon ug sabton ang mga anak, ug edukahon sila sa Kristohanong pamalagi, sumala sa diwa sa kabulahanan; dili sila istriktohon ug dili sab patuyangan. Basaha ang komentaryo sa Sir 30:1-2.

Gipahinudoman ni Pablo ang ulipon sa kahalili ug naghangyo niya sa pagpuyo uban sa dignidad nga dili mag-uyon-uyon lang: ang una ning lakang paingon sa matuod nga kalingkawasan.

• **10.** Kon dunay daghang batan-on ug nagpakabanang katawhan nga mibiya tungod sa sayop nga pagsabot sa pagkakristyanos, dili ba kaha, kay alang nila ang pagkakristyanos dili makatubag sa kadasig ug sa kausaban nga gusto

nilang kab-oton? Ang pagtoo nga dili mohagit ug walay kaugdang, ug kanunay lang manalipod ug magpalig-on sa naandang mga bili ug sistema sa katilingban, pagtoo nga patay ug dili makapalikag. Busa, ibalik ang diwa sa makanunayong pakigbisog alang sa kinabuhi, kay ang matuod ni nga pagkakristyanos.

Sa pagsunod ni Cristo nga mianhi aron sa pagpukan sa mga "Hari sa Kangitngit", ang Kristyanos magpadayon sa pagpakigbisog batok ining gibanatan na nga hari, hangtod sa pagbalik ni Cristo. Ang panglutos, ang kahugawan sa Simbahan, ang mga panulay nga magtintal nato sa kabugnaw ug pagluib, kining tanan nagkain sa gahom sa kadaotan nga naa bisag asa. Angay tang makigbisog batok ini, ug ang mga hinagiban nga gibilin ni Cristo sa pagpakigbatok ini mao: *ang kamatuoran, hustisya, kasibot alang sa gingharian sa Diyos, pagtoo, ug ang Pulong sa Diyos.*

kataposan gamita ang helmet sa kaluwasan ug ang pinuti sa Espiritu nga mao ang Pulong sa Diyos.

¹⁸ Pag-ampo sa tanang higayon sumala sa paglamdag sa Espiritu. Pagbantay mo ug lahutay sa pag-ampo ug sa pagpangayo alang sa tanang kaigsoonan. ¹⁹ Iampo sab ko sa akong pagsulti, aron kahatagan ko sa mga pulong sa pagsangyaw sa misteryo sa Ebanghelyo sa tumang kaisog. ²⁰ Bisag gigapos ko, embahador ko sa Diyos. Hatagan unta ko niyag kusog aron makawali sumala sa kinahanglan kong buhaton.

²¹ Gusto sab ko nga masayod mo sa akong pagkabutang ug sa akong gi-buhat. Si Tikiko, ang atong pinalang-gang igsoon ug maunongong alagad sa Diyos mosugilon ninyo sa tanan. ²² Gipadala ko siya aron balitaan mo bahin namo ug aron hupayon mong tanan.

²³ Ang kalinaw, ang gugma ug ang pagtoo gikan sa Diyos Amahan ug ni Cristo Jesus, ang Ginoo, maanaa unta sa tanan nga kaigsoonang lalaki ug babaye. ²⁴ Panalanginan unta mong tanan nga nahigugma ni Cristo Jesus, atong Ginoo, sa walay puas nga gugma.